

Asia: VN/33945/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

-

2. Oppimisen tukea ja erityisopetusta koskevat säädösehdotukset

1. Hallintopäätös kuulemisineen ja valmisteluineen heikentää entisestään lukion erityisopetuksen resurssia

Tällä hetkellä kuka tahansa opinnoissaan tukea tarvitseva lukio-opiskelija voi saada erityisopettajan tukea matalalla kynnyksellä ja nopeasti. Oikeus tukeen turvataan riittävästi nykyisessä lukiolaissa ja lukion opetussuunnitelmassa. Suuri joukko opiskelijoita, jotka saavat tämänhetkisessä tilanteessa yotutkinnon valmiiksi hyvin kevyellä ja helposti saavutettavalla erityisopettajan tuella, jäävät ilman tukea, jos erityisopetuksen resurssi kohdennetaan päätöksen saaneisiin opiskelijoihin eikä lukion erityisopetuksen resurssia kasvateta tai siihen ei varata lisärahoitusta. Vaarana on, että jatkossa tuki olisi yhä harvemman opiskelijan saavutettavissa ja tuen aloittaminen viivästyisi lisäbyrokratian vuoksi. Ennaltaehkäisevä erityisopetus ja oppimisen tuki ei toteudu, jos tuen saamisen ehdoksi asetetaan hallintopäätös. Hallintopäätös lisää hallinnollisia kuluja ja jos rahoitusta ei turvata, kulut ovat suoraan pois lukion erityisopetuksesta, eli käytännössä opiskelijoiden saamasta tuesta. Hallintopäätösten tekeminen hidastaisi merkittävästi erityisopetuksen ja oppimisen tuen saamista. Erityisopettajien aikaa menisi hallinnollisiin tehtäviin sen sijaan että he käyttäisivät mahdollisimman paljon aikaa opiskelijoiden erityisopetukseen.

Erityisopetuspäätöksen jälkeen lukiossa ei ole tarjota muuta erityisopetusta tai oppimisen tukea kuin mitä nyt on jo tarjolla ilman hallintopäätöstä. Hallintopäätöksellä ei ole opiskelijalle mitään lisäarvoa. Lukiolaisten erityisopetus ja oppimisen tuki voidaan turvata vain riittävällä erityisopetuksen resursoinnilla eikä erityisopetuksen hallintopäätös itsessään ole tähän ratkaisu. Lukion erityisopetuksen rahoituksen tulee olla pysyvää ja lailla säädettyä. Tämänhetkinen tilanne

asettaa lukio-opiskelijat eriarvoiseen asemaan, sillä erityisopetuksen resursointi vaihtelee jopa kaupunkitasolla paljon. Mikäli lakiesityksen tarkoituksena on turvata opiskelijoiden oikeus erityisopetukseen ja oppimisen tukeen, tulisi keskittyä pysyvästä rahoituksesta säättämiseen.

Esityksessä ei myöskään riittävästi yksilöidä, miten määritellään oppimisen tuki yleisellä tasolla, miten oppimisvaikeudet tai muut syyt erityisopetukselle todennetaan, millä perusteella päätös tehdään ja mitä tuen muotoja päätöksen jälkeen käytetään. Lakiesitys jättää liikaa tulkinnanavaraa opetuksenjärjestäjälle, mikä on omiaan vahvistamaan jo nyt olemassa olevaa epätasa-arvoa lukio-opiskelijoiden saaman tuen välillä.

Esityksessä on ristiriitoja ennaltaehkäisevän tuen vaateen osalta. Lakiesitys heikentäisi opiskelijan mahdollisuutta saavuttaa hyvä opiskelumenestys heti opintojen alusta, sillä lakiesitys edellyttää opintojen epäonnistumista ennen erityisopetuksen piiriin pääsemistä. Esityksessä edellytetään, että opiskelija saa ensin yleistä tukea ja vasta kun se ei riitä, opiskelija voi saada hallintopäätöksen turvaamaa erityisopetusta. Mitä luultavimmin prosessista tulisi niin pitkä, että opiskelija saisi lain turvaamaa erityisopetusta vasta aivan opintojensa loppupuolella. Tämä on ristiriidassa myös Ylioppilastutkintolautakunnan määräysten kanssa, sillä saadakseen erityisjärjestelyitä ylioppilaskokeisiin, opiskelijan tuen tarpeen pitää tulla esiin opintojen aikana ja erityisjärjestelyitä pitää voida riittävästi kokeilla opintojaksojen arviointitilanteissa.

2. Lukiossa opiskelun tavoitteena on jatkossakin oltava toisen asteen tutkinnon suorittaminen

Esityksessä todetaan, että opiskelijan on saatava riittävä tuki lukion oppimäärän suorittamiseksi. Lukion tavoitteena tulee edelleen olla ylioppilastutkinnon suorittaminen, sillä niillä opiskelijoilla, jotka eivät saavuta toisen asteen tutkintoa, on heikot edellytykset jatko-opintoihin ja heikompi työmarkkina-asema.

Mikäli opiskelija aloittaa lukio-opinnot tilanteessa, jossa hänellä on perusopetuksen päättyessä voimassa oleva päätös erityisestä tuesta, hänellä on erittäin todennäköisesti suuria vaikeuksia suorittaa lukion oppimäärä hyväksytysti puhumattakaan ylioppilastutkinnon suorittamisesta. Kyseessä olevilla opiskelijoilla on hyvin todennäköisesti ollut perusopetuksessa yksi tai useampi yksilöllistetty oppiaine. Oppiaineiden yksilöllistäminen lukiokoulutuksessa ei voida tehdä eikä yksilöllistäminen palvelisi lukiokoulutuksen tehtävää; lukiokoulutuksen tulee jatkossakin antaa opiskelijoille valmiudet saavuttaa korkeakoulututkinto.

Lukiossa ei voida taata riittävää oppimisen tukea, jos opiskelijalla on perusopetuksessa tehty erityisen tuen päätös. Lukion oppisisällöt ovat niin laajat, että perusopetuksen tai ammatillisen koulutuksen kaltainen ryhmämuotoinen tai muu vastaava erityisopetusmuoto ei tule lukiossa kyseeseen. Oppisisältöjen opetuksen tulee jatkossakin olla lukion aineenopettajien vastuulla.

Erityisopettajan ja aineenopettajan hyvä yhteistyö on paras keino tukea lukio-opiskelijan opintojen etenemistä.

3. Oppimisen tuen vahvistamisen vaihtoehtoinen malli (lakiesityksen s. 38, 5.1.1) on kannatettava

Erityisopetuksen hallintopäätös ei ole oikea keino turvata lukiolaisten oikeutta erityisopetukseen.

Lakiesityksessä esitelty vaihtoehtoinen malli, jossa nykylakiin lisättäisiin opiskelijan oikeus tukiopetukseen, on realistinen ja kannatettava. Lukion aineenopettajilla on parhaat edellytykset oman oppiaineensa opettamiseen. Lisäksi niillä opiskelijoilla, joilla on todettuja erityisvaikeuksia, säilyisi oikeus saada erityisopetusta ja muuta ohjausta yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti.

4. Lukion erityisopettajan asema lakiesityksessä

Lukion erityisopetuksen ja erityisopettajien asemaa ei ole kirjattu selkeästi lakiesitykseen. Esityksessä todetaan, että oppimisen tuen yksi osa olisi erityisopetus, joka on erityisopettajan antamaa tukea ja ohjausta. Lakiesitys jättää liikaa tulkinnanvaraa sen suhteen, kuka tukea lukiossa antaa. Esityksessä mainitaan luotettavat tavat arvioida oppimisvaikeuksia, mutta ei määritellä, kuka tuloksia tulkitsee ja tukitoimia suunnittelee. Esityksessä oppimisen tuki esitetään tukitoimina, jotka toteutetaan ”opetushenkilöstön yhteistyönä”. Mielestämme lukion erityisopetuksen ja erityisopettajien asema pitää kirjata selkeästi, jotta lakia ei voida tulkita siten, että kuka tahansa koulun henkilöstöön kuuluva voi ottaa vastuun erityisopetuksesta. Lukiolain on jatkossakin turvattava ammattitaitoisten erityisopettajien asema nimenomaan erityisopetuksen ja oppimisen tuen asiantuntijoina.

Helsingin kaupungin lukioiden erityisopettajat:

Maarit Tomisaho

Minni Leivo

Rea-Maria Siren

Ulriikka Nyman

Anne Hällfors

Tytti Tikanmäki

Eveliina Juvonen

Roosa Simberg

Killy Salo

Liisa-Maria Nikkanen

Mari Kangas

Liisa Vasara

Arja Kuisma

Valtteri Happonen

Emilia Känä

Bo-Håkan Söderholm

Lotta Meismaa

Emma Holmström

Päivi Rantala

Hanna Talasniemi

Natalia Düssel

3. Lukiokoulutuksen rahoitusperusteita koskevat säädösehdotukset

-

4. Englanninkielistä lukiokoulutusta, opiskelijavalintaa ja ylioppilastutkintoa koskevat säädösehdotukset

-

5. Taito- ja taideaineiden ylioppilaskoetta koskevat säädösehdotukset

-

6. Tilauskoulutusta koskevat säädösehdotukset

-

7. Muut kommentit

-

Tomisaho Maarit
Helsingin kaupungin lukioiden erityisopettajat